

En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet

Kortversion av regeringens proposition 2016/17:104

Omslagsfoto: Astrakan/Folio, Maria Nilsson/Regeringskansliet

Produktion: Näringsdepartementet

Tryck: Elanders

Artikelnummer: N2017.1

Diarienummer: N2017/00647/KOM

” Mer mat kan produceras i Sverige

Vi blir fler och fler människor på jorden, och vi behöver alla äta. Det innebär att efterfrågan på mat ökar, i Sverige så väl som globalt. Maten vi äter måste produceras någonstans, frågan är var och hur.

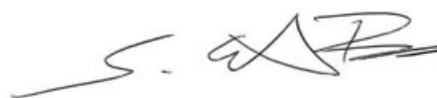
Regeringen tror på svensk landsbygd och svensk livsmedelsproduktion och är övertygad om att mer mat kan produceras i Sverige. Vi har kunskap och innovationskraft, vi är miljömedvetna, har ett högt djurskydd och EU:s lägsta antibiotikaanvändning och vi har god tillgång till naturresurser av hög kvalitet. Samtidigt finns stora utmaningar. Det handlar om bristande lönsamhet inom flera sektorer och hård internationell konkurrens, men även globala utmaningar som klimatförändringar och miljöproblem.

Vi behöver en sammanhållen politik för att stödja Sverige som konkurrenskraftig matnation på en global marknad. Därför presenterar regeringen en livsmedelsstrategi som för första gången inkluderar hela livsmedelskedjan för att skapa långsiktiga förutsättningar hela vägen från vetet på åkern till tallriken i hemmet, i skolan, på restaurangen och ut i världen.

Utgångspunkten är att med en stärkt konkurrenskraft i hela livsmedelskedjan skapas fler jobb, hållbar tillväxt och värden som

öppna landskap och en levande landsbygd. En långsiktig livsmedelsstrategi ska bidra till att potentialen för hela den svenska livsmedelskedjan nyttjas fullt ut. Det innebär en ökad och hållbar produktion av mat för såväl den svenska som utländska marknaden vilket kan leda till högre tillväxt och fler jobb i hela landet. Livsmedelsstrategin ska också leda till såväl ökad andel närproducerat, ekologisk produktion och konsumtion av livsmedel samt bättre möjligheter för konsumenterna att göra medvetna val.

Livsmedelsstrategin är en plattform som anger inriktningen för politiken fram till 2030 för att skapa långsiktighet och stabilitet. Konkreta åtgärder presenteras i regeringens handlingsplan som innehåller åtgärder inom de områden som pekas ut i strategin. Regeringen kan göra en del, men inte allt. För att vi ska lyckas krävs att hela livsmedelskedjan arbetar i samma riktning och att så många som möjligt bidrar. Med livsmedelsstrategin som grund kommer vi tillsammans kunna ta oss an de utmaningar vi står inför och stärka den svenska livsmedelskedjan.

Sven-Erik Bucht
Landsbygdsminister

Polarbröd är Sveriges tredje största producent av matbröd, med 342 anställda framförallt vid de tre bagerierna i Älvsbyn, Bredbyn och Omne.

Innehållsförteckning

Inledning	6
Därför behövs en svensk livsmedelsstrategi	9
Övergripande mål	10
Livsmedelsstrategins målstruktur	11
Tre strategiska områden	14
1. Regler och villkor	
2. Konsument och marknad	
3. Kunskap och innovation	
Livsmedelsstrategins bidrag till miljöarbetet	21
Genomförande av livsmedelsstrategin	22

Inledning

Regeringen anser att den svenska livsmedelsproduktionen och livsmedelskedjan har goda möjligheter att bidra till samhället genom sysselsättning, hållbar tillväxt och kollektiva nyttigheter. En samlad och långsiktig strategi för livsmedelskedjan bidrar till en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige även i framtiden.

Livsmedelsstrategin ska ses som en plattform utifrån vilken livsmedelspolitiken ska utformas fram till 2030. Livsmedelsstrategin anger förutsättningarna för det fortsatta arbetet för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja mot slutåret 2030 och riktar sig till hela livsmedelskedjan. En långsiktig inriktning av livsmedelspolitiken skapar stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan. Regeringen föreslår ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt tre strategiska mål inom områden som bedöms som särskilt viktiga för att nå det övergripande målet. Livsmedelsstrategin anger således en inriktning för livsmedelspolitiken och innehåller mål att uppnå och en struktur för genomförandet.

Livsmedelskedjans egna insatser och åtgärder är även de avgörande för strategins framgång. Ett framgångsrikt genomförande av strategin förutsätter engagemang och insatser från livsmedelskedjans företag, organisationer och intressenter.

Jeanette Blackert är grisbonde i Skänninge i Östergötland och föder upp grisarna från kulingar till slakt.

Foto: Elma Mwirnyipembe/Regeringskansliet

Därför behövs en svensk livsmedelsstrategi

En långsiktig livsmedelsstrategi är viktig för att främja en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige. Strategin omfattar hela värdekedjan, från primärproduktion till konsument och ska bidra till att potentialen i svensk livsmedelsproduktion nyttjas fullt ut. Den svenska livsmedelsproduktionen är i ett internationellt perspektiv mer miljö- och klimat effektiv och har en hög standard inom djurskydd och djurhälsa. Klimatförändringarna kommer att försvåra produktion av livsmedel i vissa delar av världen. Regeringen anser därför att det är angeläget att ta vara på möjligheterna att producera livsmedel där förutsättningarna är goda och därigenom minska produktionens klimatpåverkan. Svensk livsmedelsproduktion kännetecknas av en hög standard inom miljö- och klimatområdet och är en förutsättning för att flera av de svenska miljö kvalitetsmålen ska kunna nås.

Livsmedelsproduktionen i Sverige bidrar dock inte endast med positiva miljöeffekter utan påverkar även med t.ex. växtnäringssläckage och klimatpåverkan. För en hållbar utveckling är det därför viktigt att tillväxten sker med fortsatt ökad resurseffektivitet inom livsmedelssektorn.

Jordbruket och de gröna näringarna har en självklar roll i omställningen till en grön ekonomi och bidrar till att Sverige kan möta framtida samhällsutmaningar. Regeringen anser att förutsättning-

arna för att kunna bidra till den gröna omställningen kräver en konkurrenskraftig svensk livsmedelsproduktion som också klarar av att hävda sig i en allt hårdare global konkurrens. Även ur ett beredskapsperspektiv är en inhemsk produktion av livsmedel en styrka.

Efterfrågan på livsmedel och jordbruksråvaror i Sverige och i övriga världen förväntas fortsätta att öka beroende på ökad befolkning och förbättrat välbefinnande. Intresset för hälsosamma, säkra och hållbart producerade livsmedel utgör en viktig och växande del av marknaden vilket även gynnar svensk export av livsmedel. Export av svenska livsmedel bidrar också till samhällsekonomin i stort. Det är regeringens uppfattning att Sveriges välbefinnande är beroende av vår export.

Den svenska livsmedelsproduktionen har under senare år fått allt svårare att hävda sig på marknaden. Det har bl.a. visat sig genom en ökad andel livsmedel producerade i andra länder än Sverige på den svenska marknaden. Många andra länder har också formulerat och beslutat om mål och strategier för sin livsmedelsproduktion. Det har sannolikt bidragit till att konkurrensen på den svenska marknaden för livsmedel har hårdnat. Regeringen anser att trenden med minskande livsmedelsproduktion i Sverige behöver vändas. Om den svenska livsmedelsproduktionen behålls på samma nivå eller sjunker kommer sannolikt de nyttor

som produktionen medför inte realiseras i den grad som samhället efterfrågar. Produktiviteten i den svenska primärproduktionen är inte tillräckligt hög och behöver utvecklas i takt med omvärldens. Det faktum att kostnadsläget för vissa insatsvaror och arbetskraft är högre än i jämförbara länder ställer krav på produktivitet utveckling, där företagsutveckling och strukturuomvandling är viktiga delar.

Strategin ska bidra till att potentialen i svensk livsmedelsproduktion nyttjas fullt ut. Det innebär att det ska finnas goda förutsättningar för en större produktion för såväl inhemska som för utländska marknader, högre tillväxt och sysselsättning i berörda näringar, ökad andel ekologisk produktion och konsumtion av livsmedel samt bättre möjligheter för konsumenterna, oavsett bakgrund, att göra medvetna val. Informerade och medvetna val inkluderar val utifrån t.ex. hälsa, hållbarhet, ursprung och etik. Målen för arbetet med en livsmedelsstrategi är att främja en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i Sverige och därmed öka innovationskraften, sysselsättningen, lönsamheten, produktionen och exporten, samtidigt som de relevanta nationella miljömålen nås.

Vision till 2030

Den svenska livsmedelskedjan år 2030 är globalt konkurrenskraftig, innovativ, hållbar och attraktiv att verka inom.

Övergripande målet

Det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Mål för 3 strategiska områden

Regler och villkor

Målet för det strategiska området Regler och villkor ska vara att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Konsument och marknad

Målet för det strategiska området Konsument och marknad ska vara att konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

Kunskap och innovation

Målet för det strategiska området Kunskap och innovation ska vara att stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

Livsmedelsstrategins målstruktur

Vision för den svenska livsmedelskedjan

År 2030 används de svenska produktionsresurserna effektivt och hållbart. Utgångspunkten är det svenska miljömålssystemet och generationsmålet att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta utan att exportera miljöproblem till omvärlden.

Produktionen av livsmedel har en betydelsefull roll i Sveriges och övriga världens omställning till ett hållbart samhälle och bedrivs med höga ambitioner avseende miljö och klimat, hälsa, djuromsorg, fortsatt låg antibiotikaanvändning, kvalitet och livsmedels-säkerhet.

Produktionen i Sverige är konkurrenskraftig. Detta märks genom stadigt stigande produktionsvärden och kostnadseffektiv produktion inom såväl primär- som inom övrig livsmedelsproduktion. Produktivitet utveckling och en lyckad kommersialisering av de styrkor som finns inom svensk produktion skapar lönsamhet i sektorerna.

Företagarna i livsmedelskedjan bidrar till sysselsättningen i hela landet. Livsmedelskedjan erbjuder arbetstillfällen för människor i både stad och på landsbygden, med ursprung både i Sverige och i andra länder och med stor

spridning i ålder, kön och tidigare erfarenheter. Det är enkelt att rekrytera arbetskraft med rätt kompetens till livsmedelskedjans olika sektorer och kompetensbehovet tillfredsställs. Nya affärsmöjligheter och kompletterande verksamheter bidrar också till att stärka ett diversifierat näringsliv på landsbygden.

Reglerna kring livsmedelsproduktionen upplevs som ändamålsenliga och är lätta att följa, vilket bidrar till att förutsättningar för tillväxt i livsmedelskedjans alla led skapas. Utvecklingen av nya regler och tillämpningen av dessa beaktar företagets konkurrenskraft utan att göra avkall på viktiga områden som t.ex. konsumentintresse, djurskydd och miljöhänsyn.

Kunskapssystemet i livsmedelskedjan kännetecknas av hög grad av internationell samverkan. Den behovsdrivna forskningen håller hög internationell kvalitet och det finns ett bra samarbete och samverkan mellan näringsliv och akademi. Sverige har en aktiv roll i den livsmedelsrelaterade forskningen och är ett föregångsland när det gäller innovation inom livsmedelssektorn och hållbar livsmedelsproduktion samt konsumtion.

Exporten är stark, ökande och omfattar ett stort antal produkter, länder och exporterande företag. Svenska produkter är eftertraktade

på både utländska och inhemska marknader. Sverige erbjuder attraktiva måltidsupplevelser för såväl inhemska som för utländska besökare. Ekologisk produktion utgör en dynamisk marknad som växer och utvecklas där produktionen möter konsumenternas efterfrågan.

Sammanfattningsvis är den svenska livsmedelskedjan år 2030 globalt konkurrenskraftig, innovativ, hållbar och attraktiv att verka inom.

Livsmedelsstrategins mål

En långsiktig strategi bör vara öppen för att framtida förutsättningar för produktion och konsumtionsmönster ändras och formulerade mål behöver vara tillräckligt generella för att inrymma detta.

Övergripande mål

Det övergripande målet för livsmedelsstrategin ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Foto: Niklas Forsström/Regeringskansliet

Digitaliseringen är en möjlighet för livsmedelskedjan. Exempelvis via en app i telefonen kan konsumenterna snabbt få information om en produkts geografiska ursprung och annan information om produkten. Den 25 februari 2016 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att i nära samarbete med Livsmedelsverket främja en digital förnyelse genom att tillgängliggöra information i livsmedelskedjan för att exempelvis synliggöra hållbarhetsaspekter och öka konkurrenskraften inom sektorn. Uppdraget pågår fram till 2018.

Ett nationellt svenskt mål att livsmedelsproduktionen ska öka bidrar till att skapa och kommunicera långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjans företag att utvecklas och växa och ökar företags incitament att investera i Sverige. Svenska företag verkar i dag på en internationell och öppen marknad där många konkurrentländer har uttalade strategier för att optimera tillväxten i livsmedelsproduktionen.

Om Sverige ska ta tillvara de samhällsnyttor och den potential för tillväxt och sysselsättning som ökande livsmedelsproduktion innebär behövs ett uttalat mål för ökad produktion. Ett sådant mål utgör en grund för livsmedelskedjans framtida utveckling och för att skapa framtidstro hos de kvinnor och män som är företagare och de som verkar i livsmedelskedjan. Regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2016 att ökningen av produktionen ska ske samtidigt som relevanta miljökvalitetsmål nås. Svensk livsmedelsproduktion kännetecknas av en hög standard inom miljö- och klimatområdet. En ökad produktion av livsmedel har förutsättningar att bidra till att flera av miljökvalitetsmålen kan nås. Livsmedelsproduktionen bidrar med både positiv och negativ miljöpåverkan under förutsättning att tillväxten sker på ett hållbart och resurseffektivt sätt.

Mål för strategiska områden

Regeringen föreslår att strategin omfattar tre strategiska områden. De strategiska områdena är: Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation. Regeringen gör bedömningen att dessa områden väl sammanfattar inom vilka områden som insatser krävs för att skapa en stärkt konkurrenskraft för livsmedelskedjan och för en ökad livsmedelsproduktion.

Tre strategiska områden

Regler och villkor

Mål: Målet för det strategiska området Regler och villkor ska vara att formningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. Detta genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklingar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten

Utformning av regler och villkor är av avgörande betydelse för samhällets och ekonomins funktionssätt, effektivitet och resursallokering. Med regler och villkor avses såväl lagstiftning som politiken inom olika områden skapar. Därtill kommer även näringsens branschöverenskommelser. Regler och villkor inom en enskild bransch eller sektor påverkar förutsättningarna för utveckling inom just den specifika sektorn. Svenska livsmedelsproducenter verkar på en marknad som är utsatt för hård konkurrens, både nationellt och globalt. Livsmedelsproduktionen är berörd av flera politiska mål och de regler och villkor som styr produktionen har sin utgångspunkt i flera politikområden. Utformningen av regler och villkor påverkar därför i stor utsträckning förutsättningarna för att starta, driva och utveckla företag i livsmedelskedjan. För att det ska vara möjligt att nå målet om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där produktionen ökar, i syfte att skapa sysselsättning, tillväxt och hållbar utveckling, bör regler och villkor utformas så att de skapar förutsättningar för konkurrenskraftig livsmedelsproduktion.

Regeringen gör följande bedömningar i strategin:

- Regler och andra styrmedel som berör livsmedelskedjans

företag bör utformas så att de stödjer ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Arbetet med att förenkla för företagen bör fortsatt ges hög prioritet.

- Det bör utredas hur berörda myndigheter i ökad utsträckning kan beakta stärkt konkurrenskraft för företagen i sitt arbete. Arbetet för att tillhandahålla service och lättillgänglig information om de regler och villkor som rör företagande bör fortsätta att utvecklas.
- Strukturuomvandling i jordbruks- och trädgårdsnäringsen bör underlättas och företagen bör ges möjlighet att bedriva verksamheten i effektiva företagsformer oavsett storlek. Jordförvärvslagstiftningen bör ses över.
- Det finns behov av ett fortsatt utvecklingsarbete och samordning av den offentliga kontrollen av företag i livsmedelskedjan. Den offentliga kontrollen bör vara likvärdig i hela landet och präglas av hög kompetens. Kontrollen bör, så långt som möjligt, vara samordnad och innebära en så liten störning i den ordinarie verksamheten för företagaren som möjligt. En god kunskapsnivå och ett gott in-

formationsutbyte bör främjas för att skapa ett förtroendefullt klimat mellan kontrollmyndigheter och de som är föremål för kontrollen.

- Sveriges förutsättningar i form av naturgivna resurser innebär goda möjligheter för en hållbar livsmedelsproduktion som både kan möta den globala efterfrågan på livsmedel och bidra till att möta klimat- och miljöutmaningar. Det bör tas ett samlat och systematiskt grepp för att Sverige ska kunna leva upp till FN:s globala hållbarhetsmål om att till 2030 halvera det globala matsvinnet per person.
- Ökad livsmedelsproduktion i Sverige, inklusive den ekologiska produktionen, förutsätter att företagen har tillgång till produktiva mark- och vattenresurser. I den fysiska planeringen behöver hänsyn tas till jordbruksproduktionen jämte andra samhällsintressen. Jordbruksmarkens bördighet bör behållas och utvecklas. Kompetensen kring markavvattning och hanteringen av vatten i ett landskapsperspektiv bör stärkas.
- Den positiva utvecklingen för den svenska vegetabilieproduktionen bör fortsätta. Det ligger i linje med en ökad

Svegro AB odlar och marknadsför grönsaker som färska örter, sallader, rotfrukter och potatis som året runt levereras till grossister, livsmedelsbutiker och restauranger. Svegro som har sin bas på Ekerö, har ett brett sortiment med miljöcertifierad odling och produkter som uppfyller regler för KRAV, SMAK och Svenskt Sigill.

- hållbar livsmedelskonsumtion.
- En långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige förutsätter tillgång till lämpliga växtsorter i hela landet. Nya tekniska metoder och innovationer bör utnyttjas för att säkerställa tillgång till lokala och regionala sorter samt för att bidra till största möjliga utnyttjande av produktionsresurser och till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat.
- Ett hållbart växtskyddsarbete är en förutsättning för att svensk växtodling ska hävda sig i den internationella konkurrensen. Effektiva och hållbara förebyggande åtgärder och bekämpningsåtgärder krävs såväl avseende etablerade som nya växtskadegörare.
- Det bör finnas god tillgång till växtskyddsmedel som effektivt kan hantera de växtskadegörare som inverkar på odlingen och minimerar riskerna och konsekvenserna för människors hälsa och miljö. Detta gäller såväl kemiska växtskyddsmedel som biologiska växtskyddsmedel och andra alternativa metoder. Godkännandeprocessen av växtskyddsmedel ska vara effektiv.
- Lönsamheten i animalieproduktionen behöver höjas bl.a. genom ökad produktivitet för att möjliggöra ökad produktion. En ökad nationell animalieproduktion kan skapa förutsättningar för en ökad andel konsumtion av svenskt kött. Samtidigt ska Sverige fortsatt ha höga ambitioner när det gäller djurvälstånd och djurhälsa. Sverige bör fortsätta arbetet för att höja djurskyddsnivån i EU. Arbetet med att utveckla regelverket om djurhållning bör fortsätta. Arbetet med att minska animalieproduktionens klimat- och miljöbelastning bör stärkas. Ett vetenskapligt råd för djurskyddsfrågor bör inrättas.
- Marina livsmedel och resurser har förutsättningar att möta en ökad efterfrågan. Vattenområden för hållbart vattenbruk, t.ex. fisk-, skaldjurs-, ostron- och musselodlingar, bör tillgängliggöras för att stärka det svenska vattenbruket.
- Produktion av vilt och renkött kan bidra till tillväxt i livsmedelskedjan. Möjligheten till avsättning bör underlättas.

Konsument och marknad

Mål: Målet för det strategiska området Konsument och marknad ska vara att konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt. Marknaden för livsmedel ska kännetecknas av en väl fungerande konkurrens. Den svenska livsmedelsexporten ska ges förutsättningar att öka för att möta efterfrågan på relevanta marknader.

Regeringens mål för konkurrensområdet är väl fungerande marknader med en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna. En marknad, utan onödiga inträdesbarriärer som hindrar nya företag från att träda in på marknaden och med en väl fungerande konkurrens, leder till effektivare företag med möjlighet att växa vilket skapar grund för en hållbar tillväxt och ökat välbefinnande.

En fungerande konkurrens handlar också om att ge konsumenterna ökade valmöjligheter och att marknaden kan möta konsumenternas efterfrågan på livsmedel utifrån exempelvis hälsa, ursprung och hållbarhet.

Livsmedelskedjan består av många led och samband och beroendena mellan leden är många. Hur dessa samband fungerar och utvecklas, och hur konkurrenssituationen mellan och inom leden fungerar, påverkar i hög grad konkurrensförutsättningarna för livsmedelskedjan. Konkurrenskraftsutredningen pekar i sitt betänkande på brister i marknadens funktions sätt för livsmedel, bl.a. på grund

av ett historiskt sett stort nationellt fokus inom den svenska livsmedelsproduktionen. Regeringen anser att det är viktigt att marknaden för livsmedel kännetecknas av en väl fungerande konkurrens.

Vidare är konsumenternas förtroende för svenska livsmedel viktigt för att den svenska produktionen ska kunna öka. De egenskaper som förknippas med svenska livsmedel samt livsmedelsföretagens förmåga att vara innovativa och följsamma mot konsumtionstrender, är av vikt för konsumenternas syn på den svenska produktionen. Konsumenternas val baseras bl.a. på den information om livsmedel som de möter. Regeringen bedömer att marknaden för livsmedel måste kännetecknas av ett utbud som kan möta konsumenternas informationsbehov och efterfrågan. Det är viktigt för regeringen att konsumenterna fortsatt ska kunna ha ett högt förtroende för livsmedel på den svenska marknaden och ha möjlighet att göra medvetna val.

Svensk livsmedelsproduktion kännetecknas av hög säkerhet genom hela livsmedelskedjan, vilket skapar produkter av hög kvalitet och

få fall av sjukdomar. Enligt regeringens mening bör de svenska styrkorna i livsmedelsproduktionen i högre grad utnyttjas för att möjliggöra export. Det finns starka kopplingar mellan en framgångsrik export och en stark hemmamarknad. En ökad export kan även bidra till att stärka konkurrenskraften på den inhemska marknaden. Regeringen anser därför att den svenska livsmedelsexporten bör öka.

Regeringen gör följande bedömningar i strategin:

- Konsumenterna bör, oavsett socioekonomisk tillhörighet, ha möjlighet att göra informerade och medvetna val av livsmedel. Berörda myndigheter har en fortsatt viktig roll att sammanställa och sprida information om säkra livsmedel, bra matvanor och hållbar livsmedelsproduktion. Frivillig information är värdefull för att möta konsumenternas behov och efterfrågan.
- Den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar

Foto: Maria Nilsson/Regeringskansliet

På Fornuddens skola i Tyresö kommun, får barnen skollunch utöver det vanliga. Mycket vegetariskt, ekologiskt och närproducerat. Men framför allt matglädje! Skolan har belönats med Arlas guldko för bästa matglädjeskola.

inom djurskydd och miljö. Upphandlande myndigheters och upphandlande enheters kompetens om offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster bör stärkas. Små och medelstora leverantörer bör ges bättre möjligheter att delta som anbudsgivare vid offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster. Målsättningen är att mer ska upphandlas ekologiskt och att miljöanpassad upphandling med ett livscykelkostnadsperspektiv bör öka.

Offentlig sektor ska verka för att kunskapsnivån, såväl generell som hos barn och unga, vad gäller livsmedelsproduktion, mat och måltider höjs, gärna i samarbete med lokala livsmedelsaktörer.

- Väl fungerande konkurrens är en förutsättning för lönsamhet och tillväxt i livsmedelskedjan. Konkurrensverket bör analysera konkurrenssituationen och marknads funktionssätt för livsmedelsproduktion och livsmedelshandel.
- En konkurrenskraftig livs-

medelsindustri är viktig för en hållbar tillväxt och sysselsättning i hela landet.

- Ökad export och fler exporterande företag kan stärka tillväxten i den svenska livsmedelskedjan. Exportfrämjande insatser bör fortsatt utvecklas.
- Det finns en potential i att möta efterfrågan på upplevelser kring mat och dryck som en integrerad del av besöksnäringen.
- Produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska produkter bör öka.

Kunskap och innovation

Mål: Målet för det strategiska området kunskap och innovation ska vara att stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel.

Samhälle och näringsliv behöver ständigt ny kunskap för att utvecklas och möta omvärldens förändringar och samhällsutmaningar. Ny kunskap måste också spridas och nyttiggöras. Utbildning och kompetensförsörjning behöver även fortlöpande anpassas och utvecklas för att möta såväl företagens behov av arbetskraft som individens behov av utbildning och fortbildning. Regeringen anser att ett fungerande kunskaps- och innovationssystem är avgörande för såväl landets som för olika sektorer framtida utveckling, välfärd och konkurrenskraft.

Innovation är avgörande för den långsiktiga produktivitetens utvecklingen hos företag och därmed för tillväxt och framtida välbefinnande. Innovation handlar om nya eller bättre sätt att skapa värden för samhälle, företag och individer och nya sätt att möta samhällsutmaningar. För en hållbar livsmedelsproduktion är inte minst utvecklingen av nya produkter, värdeskapande inom produktion och tjänster samt nya produktionsmodeller och produktionsystem nödvändiga.

Avgörande för utvecklingen är vidare att kunskaps- och innovationssystemet fungerar så att forskningsresultat och ny kun-

skap utvecklas i samverkan mellan lärosäten, industriforskningsinstitut, företag och övriga relevanta delar av samhället. Kompetensförsörjning och rådgivning måste också möta företagens behov. För att det ska vara möjligt att nå målet om ökad livsmedelsproduktion i syfte att skapa sysselsättning, tillväxt och hållbar utveckling anser regeringen därför att kunskaps- och innovationssystemet behöver stärkas så att det i större utsträckning kan bidra till ökad produktivitet, innovationer samt hållbar livsmedelsproduktion och livsmedelskonsumtion.

Regeringen gör följande bedömningar i strategin:

- Det finns behov av ökad samordning inom kunskaps- och innovationssystemet för livsmedelskedjan. Livsmedelskedjans aktörer behöver ta aktivt ansvar för att formulera sina behov inom kunskaps- och innovationssystemet.
- Den behovsmotiverade forskningen inom livsmedelskedjan är en viktig del av livsmedelsstrategin.
- Innovationssystemet bör bättre stödja livsmedelskedjans behov av spridning och kommersialisering av forskningsresultat och ny kunskap samt

tillväxt i nya kunskapsintensiva aktörer.

- Rådgivning och kompetensutveckling behöver utvecklas i takt med behoven i företagen för att stärka företagens konkurrenskraft och bidra till en långsiktigt hållbar produktion. Insatserna för rådgivning och kompetensutveckling är viktiga för att stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft.
- Relevanta utbildningsanordnare bör även fortsättningsvis följa utvecklingen i livsmedelssektorn och eftersträva att möta de kompetensbehov som finns inom området.

A close-up photograph of a person's hand holding three small, translucent shrimp. The hand is positioned in the lower right quadrant, with fingers slightly curled. The shrimp are held in the palm, showing their delicate, translucent bodies and small, dark eyes. The background is a soft-focus, shimmering surface of water, likely a pond or tank, with light reflecting off the surface, creating a bokeh effect of bright, out-of-focus spots. The overall color palette is warm, dominated by the pinkish tones of the hand and the golden-brown hues of the water.

Uppsalaföretaget Vegafish utvecklar landbaserad odling av fisk och skaldjur i slutna system. I en försöksanläggning bedrivs miljövänlig odling av jätteräkor. Konceptet bygger på användning av spillvärme för uppvärmning av odlingsbassängerna, användning av hållbart foder samt slutna system. Resultatet är svenskodlade jätteräkor som är producerade på ett klimatsmart sätt.

Foto: Charlotte Gawell/Folio

Livsmedelsstrategins bidrag till miljöarbetet

Utgångspunkten för livsmedelsstrategin är en hållbar produktion av livsmedel. Stärkt konkurrenskraft och ökad produktion ska gå hand i hand med arbetet att nå miljömålen. Ett jordbruk som kan hävda sig i konkurrensen från omgivande konkurrentländer och finnas kvar, är en förutsättning för att jordbruket ska kunna bidra i miljöarbetet.

Livsmedelsstrategin förutsätter ett kontinuerligt miljöarbete i jordbruket. Strategin kan ytterligare bidra till jordbrukets miljöarbete genom att främja en stärkt konkurrenskraft och förbättringar av resurseffektivitet. Åtgärder som höjer produktiviteten leder till att mindre resurser används för produktionen. En resurseffektivare produktion innebär ofta mindre miljöbelastning per producerad enhet. Ökad resurseffektivitet utan att produktionen missgynnas är också centralt för att nå generationsmålet att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta utan att exportera miljöproblem till omvärlden. Lösningen på detta är inte att förbättra tillståndet i miljön genom att minska produktionen utan i stället en miljömässigt effektivare produktion som ökar, i synnerhet i de fall som produktionen har en låg belastning på miljön i ett globalt perspektiv.

Betande djur är avgörande för hävden av naturbetesmarker med en stor del av värdefulla arter i den svenska floran och faunan. Ett konkurrenskraftigt jordbruk är nödvändigt för att det ska finnas betesbaserad produktion. Det finns därför starka positiva samband mellan en ökad livsmedelsproduktion och miljömålen. Ett rikt odlingslandskap och ett rikt djur och växtliv.

För att skapa tillväxt och sysselsättning på ett hållbart sätt krävs väl avvägda åtgärder som beaktar hur miljömålen påverkas. OECD:s arbete och rekommendationer för grön tillväxt för jordbruk och livsmedel kan ge vägledning för hur man kan arbeta med målsättningar för både tillväxt och hållbarhet. I detta sammanhang är det viktigt att följa utvecklingen av sysselsättning, ekonomisk tillväxt tillsammans med hur utvecklingen påverkar miljön. Ett effektivt nyttjande av de produkter som jordbruket producerar är också en nyckelfaktor för ett hållbart samhälle. Svinnet måste minska längs hela livsmedelskedjan – från producent till konsument. Restprodukter bör också utnyttjas genom nya smarta lösningar som kan säkerställa kretsloppen och utgöra en resurs i en växande cirkulär och biobaserad ekonomi. Inom jordbruket finns

det stor potential att bidra till en biobaserad och cirkulär ekonomi. Användning av jordbruksråvaror för produktion av biodrivmedel kan ge en betydande minskning av växthusgasutsläppen. Sverige ligger i framkant när det gäller produktion av biodrivmedel med hög klimatprestanda. Fortsatta insatser behövs för att ytterligare tillvarata de gröna näringarnas möjligheter i klimatarbetet och för att göra jordbruksproduktionen mer klimateffektiv.

Morgondagens produktion måste ha en mer utvecklad hållbarhet i jämförelse med dagens. Forskning och kompetensutveckling kring nya produktionsmetoder, nya växtsorter, hållbara och hälsosamma livsmedel etc. är av stor vikt för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja.

Genomförande av livsmedelsstrategin

Livsmedelsstrategin anger förutsättningarna för det fortsatta långsiktiga arbetet för en konkurrenskraftig livsmedelskedja mot slutåret 2030 och riktar sig till hela livsmedelskedjan. I genomförandet av strategin är därmed engagemang hos, och samverkan mellan, berörda aktörer på lokal, regional och nationell nivå av central betydelse. Livsmedelskedjans företag och organisationer har ett stort ansvar att själva bidra till strategins måluppfyllelse och deras egna insatser och åtgärder är av avgörande betydelse för strategins framgång.

Staten bör bidra till att skapa förutsättningar för det fortsatta arbetet med livsmedelskedjans aktörer. Regeringen anser att det är viktigt med dialog för samarbete och utbyte av erfarenheter mellan såväl

offentliga, privata som ideella aktörer inom hela livsmedelskedjan och att det skapas möjlighet för dessa aktörer att samlas. Sådan dialog är en förutsättning för genomförandet av strategin.

Som en del i genomförandet av strategin kommer regeringen att ta fram en handlingsplan. Handlingsplanen kommer att innehålla åtgärder som bidrar till att uppnå målen i strategin och kommer löpande att uppdateras.

Regeringen avser att regelbundet följa upp livsmedelsstrategin fram till 2030 och kommer att ge lämplig myndighet i uppdrag att formulera indikatorer för uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin. En fördjupad uppföljning ska regelbundet göras och lämnas till riksdagen.

Relaterade dokument

- Proposition 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet
- Regeringens handlingsplan
- Samlade inspel 2015–16
- Dokument och informationsmaterial finns på regeringens webbplats: www.regeringen.se/livsmedelsstrategin

Kontakt

n.livsmedelsstrategin@regeringskansliet.se

Restaurang PM och vänner i Växjö visar att det går att driva en restaurang i toppklass utanför storstadsområdena. År 2016 belönades restaurangen med en stjärna i den internationella guiden Guide Michelin.

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

Besöksadress: Mäster Samuelsgatan 70, Stockholm

Webbplats: [regeringen.se/livsmedelsstrategin](https://www.regeringen.se/livsmedelsstrategin)